

POSTANOWIENIE

Dnia 12 maja 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec (przewodniczący,
sprawozdawca)

SSN Zbigniew Korzeniowski

SSN Romualda Spyt

w sprawie z wniosku Z. Z.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
o wydanie zaświadczenia o przebiegu ubezpieczenia,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 12 maja 2011 r.,
skargi wnioskodawcy o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego
wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 11 grudnia 2008 r.,

I. odrzuca skargę,

**II. oddala wniosek o przyznanie kosztów nieopłaconej
pomocy prawnej udzielonej z urzędu.**

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 11 grudnia 2008 r. Sąd Apelacyjny oddalił apelację Z. Z. od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 17 lipca 2008 r., którym oddalono odwołanie wnioskodawcy od decyzji Zakład Ubezpieczeń Społecznych z dnia 24 grudnia 2007 r. odmawiającej wydania zaświadczenia o przebiegu ubezpieczenia w związku z ubieganiem się o zasiłek dla bezrobotnych.

Wyrok Sądu Apelacyjnego został zaskarżony skargą z dnia 4 listopada 2010 r., w której wnioskodawca wniósł o stwierdzenie jego niezgodności z prawem i zarzucił: 1) naruszenie prawa materialnego, a to art. 83b ust. 1 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm., powoływanej dalej jako ustawa systemowa), poprzez niewydanie zaświadczenia o przebiegu ubezpieczenia w związku z ubieganiem się o świadczenie z powiatowego urzędu pracy, gdy prawidłowe rozumienie tego przepisu nakazywało jego wydanie z uwagi na prawo wnioskodawcy do uzyskania statusu bezrobotnego połączonego z prawem do zasiłku dla bezrobotnych; 2) obrazę prawa procesowego, a to: a) art. 107 § 1 k.p.a., poprzez błędne przyjęcie, że zaświadczenie o które się ubiegał wnioskodawca nie obejmuje swą treścią rozstrzygnięcia w przedmiocie jego indywidualnych praw, gdy tymczasem potrzebował go dla powiatowego urzędu pracy i z zaświadczenia tego miało wynikać, czy ze stosunku pracy bądź prowadzonej działalności gospodarczej wypływa obowiązek płacenia składek na fundusz pracy; b) art. 77 w związku z art. 76 k.p.a., poprzez nieprawidłowe przyjęcie, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych zasadnie zarzucił skarżącemu niewypełnienie stosownych druków; c) art. 218 § 1 w związku z art. 217 § 2 pkt 2 k.p.a., poprzez nieprawidłowe przyjęcie, że zaświadczenie o przebiegu ubezpieczenia musi zapaść w formie decyzji w rozumieniu art. 107 k.p.a., w sytuacji gdy przepisy wymagają jedynie wydania zaświadczenia stwierdzającego fakty, w terminie 7 dni od złożenia wniosku; wydanie zaświadczeń dotyczących okresów składkowych może być uwarunkowane opłaceniem składek ubezpieczeniowych i złożeniem formularzy rozliczeniowych, skoro skarżący korzystał z przysługującego mu prawa do odwołania się od ustalonej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych wysokości ustalonych wcześniej wobec niego składek, gdy tymczasem prawidłowa wykładnia tych norm prowadzi do wniosku, że Zakład był zobowiązany do wydania zaświadczenia dla potrzeb powiatowego urzędu pracy z uwagi na prawo wnioskodawcy do uzyskania statusu bezrobotnego połączonego z prawem do zasiłku dla bezrobotnych.

Skarżący wskazał, że: 1. zaskarżony wyrok jest niezgodny z art. 67 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 83b ust. 1 ustawy systemowej, art. 77 w związku z art. 76, art. 107 § 1 oraz art. 218 § 1 w związku z art. 217 § 2 pkt 2 k.p.a.;

2. przez wydanie zaskarżonego wyroku została mu wyrządzona szkoda w postaci pozbawienia zasiłku dla bezrobotnych w kwocie 12.420 zł; 3. wzruszenie zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe, a ponadto w sprawie występuje wyjątkowy wypadek, o którym stanowi art. 424¹ § 2 k.p.c. W tym ostatnim zakresie skarżący podniósł, że złożenie skargi kasacyjnej uniemożliwiły mu ciężkie choroby oraz działania pełnomocnika z urzędu, który - bez porozumienia z wnioskodawcą i wbrew jego woli - cofnął wniesioną skargę kasacyjną, zaś wymagania formalne nie zostały przez skarżącego wypełnione z uwagi na jego sytuację zdrowotną i finansową oraz odmiennosc poglądów prawnych pomiędzy nim a „ówczesnym” pełnomocnikiem z urzędu. W ocenie skarżącego, dokonanie przez Sąd drugiej instancji błędnej wykładni „wskazanych przepisów prawa” jest nie do pogodzenia z podstawowym porządkiem prawnym, gdyż prowadzi do obejścia ciężącego na organie rentowym obowiązku wynikającego z art. 83b ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz narusza zawartą w art. 67 Konstytucji RP „zasadę prawa człowieka i obywatela do zabezpieczenia społecznego, inaczej - prawa do pomocy socjalnej”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zgodnie z art. 424¹ § 1 k.p.c., można żądać stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego wyroku sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, jeżeli przez jego wydanie stronie została wyrządzona szkoda, a zmiana lub uchylenie tego wyroku w drodze przysługujących stronie środków prawnych nie było i nie jest możliwe. Skarga jest więc co do zasady niedopuszczalna, jeżeli w sprawie strona miała możliwość zaskarżenia wyroku apelacją, skargą kasacyjną, skargą o wznowienie postępowania lub mogła skorzystać z innego środka, np. wniosku o przywrócenie terminu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 stycznia 2006 r., II CNP 2/06, OSNC 2006 nr 6, poz. 112). Od tego unormowania ustawodawca wprowadził wyjątek przewidziany w art. 424¹ § 2 k.p.c. Na podstawie tej regulacji, skarga przysługuje także - w wyjątkowych wypadkach - od prawomocnego wyroku sądu pierwszej lub drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, chociaż strony nie skorzystały z przysługujących im środków prawnych, jeżeli niezgodność orzeczenia z prawem wynika z naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności albo praw

człowieka i obywatela, chyba że jest możliwa zmiana lub uchylenie orzeczenia w drodze innych przysługujących stronie środków prawnych. A zatem wyjątek od zasady określonej w art. 424¹ § 1 k.p.c. uzależnia dopuszczalność skargi od kumulatywnego spełnienia dwóch przesłanek: po pierwsze - istnienia wyjątkowego wypadku, który uniemożliwił wniesienie środka odwoławczego lub środka zaskarżenia i po drugie - występowania niezgodności z prawem o kwalifikowanym charakterze, wynikającej z naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela.

Przepis art. 424⁵ § 1 k.p.c. określa w sześciu punktach wymagania, jakim powinna odpowiadać skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku. Są to: oznaczenie wyroku (pkt 1), przytoczenie podstaw skargi oraz ich uzasadnienia (pkt 2), wskazanie przepisu prawa, z którym zaskarżony wyrok jest niezgodny (pkt 3), uprawdopodobnienie wyrządzenia szkody (pkt 4), wykazanie, że wzruszenie wyroku w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe, a ponadto, gdy skargę wniesiono stosując art. 424¹ § 2 - że występuje wyjątkowy wypadek uzasadniający wniesienie skargi (pkt 5) oraz wnioski o stwierdzenie niezgodności wyroku z prawem (pkt 6). Wykazanie występowania wyjątkowego wypadku uzasadniającego wniesienie skargi w sytuacji określonej w art. 424¹ § 2 k.p.c. stanowi o jej dopuszczalności. Jest to oczywiste, gdyż zaniechanie przez stronę zaskarżenia wyroku może wynikać ze świadomej rezygnacji z dalszego prowadzenia procesu. W takiej sytuacji nie można mówić o występowaniu wyjątkowego wypadku uzasadniającego wniesienie skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się jednolicie, że wyjątkowe wypadki, o których stanowi art. 424¹ § 2 k.p.c., odnoszą się także do przyczyn nieskorzystania przez stronę z przysługujących jej środków zaskarżenia. Przyczyny te muszą mieć charakter wyjątkowy w znaczeniu obiektywnym, co oznacza, że chodzi o wyjątkowe okoliczności obiektywnie uniemożliwiające stronie wniesienie środka zaskarżenia, a nie o okoliczności subiektywne, wynikające z woli lub zaniechań strony. Wnosząc skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku strona musi zatem wykazać, że nieskorzystanie przez nią z przysługującego środka prawnego nastąpiło z wyjątkowych powodów mających

charakter siły wyższej, takich jak ciężka choroba, katastrofa, klęska żywiołowa czy wyjątkowe okoliczności leżące po stronie osób trzecich, które obiektywnie rzecz biorąc uniemożliwiły wniesienie środka zaskarżenia (por. postanowienia z dnia 2 lutego 2006 r., I CNP 4/06, OSNC 2006 nr 6, poz. 113; z dnia 29 listopada 2006 r., II CNP 85/06, niepublikowane; z dnia 7 lutego 2008 r., IV CNP 217/07, OSNC-ZD 2008 nr 4, poz. 114; z dnia 10 sierpnia 2010 r., II CNP 38/10, LEX nr 603890).

Przyczyny niezaskarżenia przez wnioskodawcę prawomocnego wyroku sądu drugiej instancji nie mieszczą się przedstawnym wyżej rozumieniu wyjątkowych wypadków usprawiedliwiających nieskorzystanie przez stronę z przysługujących jej środków zaskarżenia. Nie mają one charakteru obiektywnego, gdyż niewniesienie skargi kasacyjnej od zaskarżonego wyroku nastąpiło z powodu okoliczności obciążających wnioskodawcę. Należy mieć na względzie, że osoby fizyczne dokonują czynności prawnych bezpośrednio lub przez swoich przedstawicieli ustawowych bądź pełnomocników (art. 96 k.c.). Powoływanie się przez skarżącego na niemożność wniesienia skargi kasacyjnej z uwagi na ciężkie choroby (nowotwór złośliwy i uraz kręgosłupa) jest niezasadne już tylko dlatego, że do dokonania tej czynności ustanowiony został pełnomocnik z urzędu. W tym zakresie skarżący wywodzi, że niezaskarżenie wyroku Sądu drugiej instancji skargą kasacyjną nastąpiło wskutek, po pierwsze - cofnięcia tego środka zaskarżenia przez ustanowionego pełnomocnika oraz po drugie - odmienności poglądów prawnych skarżącego i pełnomocnika z urzędu. Skarżący pomija jednak, że czynność prawna dokonana przez pełnomocnika, również ustanowionego z urzędu, w granicach umocowania lub zaniechanie pełnomocnika pociąga za sobą skutki bezpośrednio dla reprezentowanego (art. 118 § 1 k.p.c. w związku z art. 95 § 2 k.c.). Inaczej rzecz ujmując, działanie pełnomocnika - na podstawie udzielonego mu pełnomocnictwa lub pełnomocnika ustanowionego z urzędu - jest równoznaczne z działaniem samego mocodawcy, co oznacza, że cofnięcie skargi kasacyjnej przez ustanowionego dla dokonania tej czynności procesowej pełnomocnika z urzędu i w ostateczności zaniechanie jej wniesienia stanowiło wyraz i realizację woli wnioskodawcy i pociągało za sobą skutki bezpośrednio dla skarżącego. Oznacza to dalej, że nieskorzystanie przez skarżącego z przysługującego mu środka zaskarżenia nie wynikało z niemożności jego wniesienia, ale z odstąpienia od

dokonania tej czynności. Nie zachodzi więc przewidziana w art. 424¹ § 2 k.p.c. niezbędna przesłanka dopuszczalności skargi w postaci wyjątkowego wypadku usprawiedliwiającego nieskorzystanie z przysługującego środka zaskarżenia wyroku sądu drugiej instancji.

Również charakter zarzucanego w skardze naruszenia, które - w ocenie skarżącego - doprowadziło do niezgodności z prawem zaskarżonego wyroku, nie przemawia za uznaniem go za wyjątkowe. Skarżący wywodzi w tym zakresie, że obejście wynikającego z art. 83b ust. 1 ustawy systemowej obowiązku organu rentowego wydania zaświadczenia jest nie do pogodzenia z podstawowymi zasadami porządku prawnego, a to „z konstytucyjną zasadą prawa człowieka i obywatela do pomocy socjalnej, inaczej prawa do zabezpieczenia społecznego”, zawartą w art. 67 Konstytucji RP. Jednocześnie skarżący wskazuje, że zaskarżony wyrok jest niezgodny z ust. 1 tego artykułu. Z art. 83b ust. 1 ustawy systemowej w związku z art. 219 k.p.a. wynika tylko tyle, że w przypadku odmowy wydania zaświadczenia Zakład Ubezpieczeń Społecznych zobowiązany jest do wydania nie postanowienia, ale decyzji, co w sprawie nastąpiło (por. także uchwały Sądu Najwyższego z dnia 5 grudnia 2007 r., II UZP 4/07, OSNP 2008 nr 5-6, poz. 74 i z dnia 19 lutego 2008 r., II UZP 8/07, OSNP 2008 nr 13-14, poz. 198 oraz wyrok tego Sądu z dnia 8 października 2009 r., II UK 52/09, Monitor Prawa Pracy 2010 nr 6, s. 320). Z kolei art. 67 ust. 1 ustawy zasadniczej stanowi o prawie do zabezpieczenia społecznego w razie niezdolności do pracy ze względu na chorobę lub inwalidztwo oraz po osiągnięciu wieku emerytalnego. Prawo do zabezpieczenia społecznego obywatela pozostającego bez pracy nie z własnej woli i niemającego innych środków utrzymania ustanowione zostało w art. 67 ust. 2 Konstytucji RP, na który skarżący nie wskazuje, pomimo że wywodzi swoją szkodę z pozbawienia go zaskarżonym wyrokiem świadczenia socjalnego w postaci zasiłku dla bezrobotnych.

Z powyższych względów skarga podlega odrzuceniu na podstawie art. 424⁸ § 2 k.p.c. Orzeczenie w przedmiocie kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu oparto na § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz.

1348 ze zm.) wobec niezawarcia we wniosku o przyznanie kosztów oświadczenia o ich nieopłaceniu w całości lub w części.